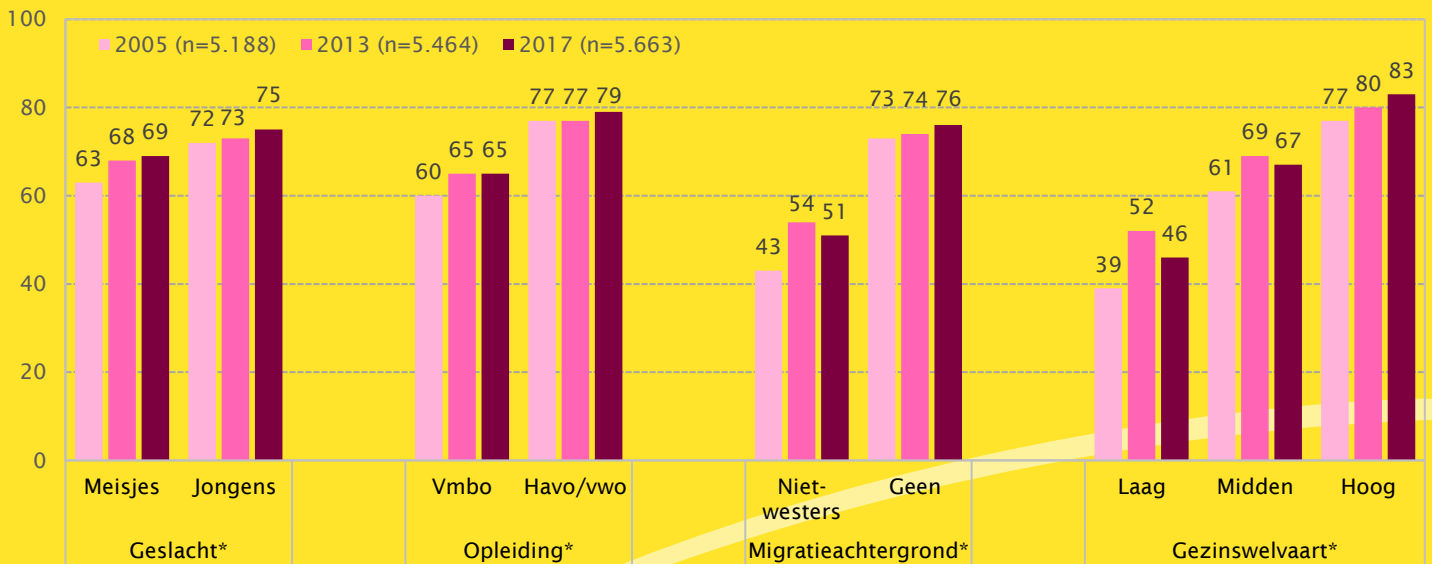

Verschillen in lidmaatschap sportverenigingen middelbare scholieren naar opleiding, etniciteit, gezinswelvaart en geslacht (2005 – 2017)

Factsheet 2020/24

Eva Heijnen, Vicky Dellas & Agnes Elling

Figuur 1. Lidmaatschap van een sportvereniging naar geslacht, opleiding, migratieachtergrond¹, gezinswelvaart² in 2005, 2013 en 2017, Nederlandse jongeren 12-16 jaar (in procenten)

Bron: HBSC-Nederland, UU, Trimbos Instituut en SCP, 2005, 2013, 2017; bewerking Mulier Instituut.

* De verschillen in geslacht, opleiding, migratieachtergrond en gezinswelvaart zijn significant in alle drie de jaren.

¹ Geen migratieachtergrond: beide ouders in Nederland geboren. De groep westerse migratieachtergrond is erg divers en is daarom niet in deze analyses opgenomen.

² Om de gezinswelvaart te bepalen werd gevraagd naar materiële welvaart in het gezin zoals aantal auto's, aantal computers, en het aantal keren dat het gezin in het afgelopen jaar op vakantie is geweest.

Maatschappelijke meerwaarde georganiseerde sport

Een lidmaatschap bij de sportvereniging kan van grote meerwaarde zijn. Zowel voor jongeren zelf als hun gezin. De sportvereniging is een belangrijke plek voor jongeren om de vrije tijd door te brengen (Scheerder, Pauwels & Vanreusel, 2004). Jongeren leren bijvoorbeeld elkaar te ondersteunen, conflicten op te lossen en verantwoordelijkheid te nemen (Breedveld et al., 2016). Het verrichten van vrijwilligerswerk (Breedveld et al., 2016) en het mogelijk vinden van een bijbaantje via de contacten die ze via de sportvereniging opdoen (Delaney & Keaney, 2005), biedt jongeren kansen voor het ontwikkelen van actief burgerschap.

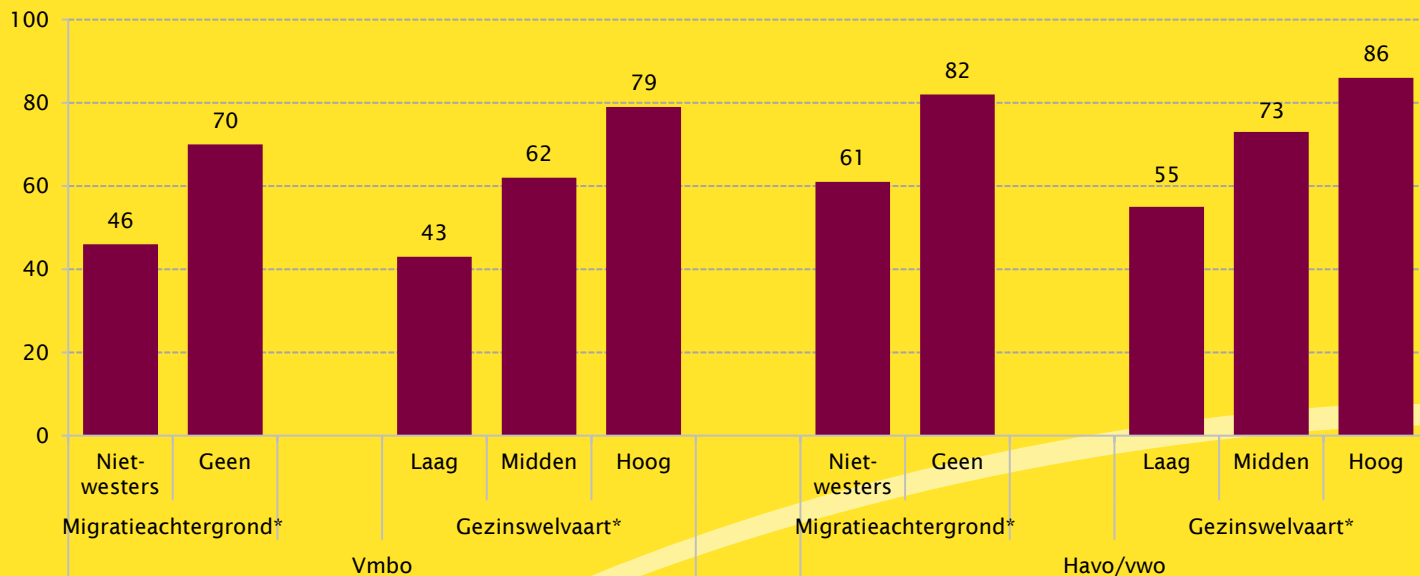
Vergeleken met de bevolking als geheel is het sporten in clubverband onder de Nederlandse jeugd relatief hoog: iets meer dan de helft (56%) van de jongeren (12 t/m 19 jaar) is lid van een sportvereniging tegenover een vijfde van de volwassen Nederlandse bevolking (20 jaar en ouder) (RIVM, 2020). Ondanks dat het clublidmaatschap onder de Nederlandse jeugd hoog is, bestaan binnen deze groep relatief grote verschillen. Zo lieten Elling & Selten (2016) al

eerder zien dat in 2013 vmbo-jongeren en jongeren uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status minder vaak lid waren van een sportvereniging en dat clublidmaatschap ook samenhangt met etniciteit en geslacht. Vooral meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond waren minder vaak lid van een sportvereniging.

Verschillen in lidmaatschap

Nederlandse jongeren (12 t/m 16 jaar) met een vmbo-opleiding, jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond, jongeren met een lage gezinswelvaart en meisjes blijven achter in sporten in clubverband (figuur 1). Bij gezinswelvaart zien we met 38 procentpunten het grootste onderscheid. In 2017 is 46 procent van jongeren met een lage gezinswelvaart lid van een sportvereniging tegenover 83 procent van de jongeren met een hoge gezinswelvaart. Op basis van de migratieachtergrond zien we in 2017 dat 51 procent van de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond lid is

Figuur 2. Lidmaatschap van een sportvereniging naar opleiding en binnen opleiding naar migratieachtergrond en gezinswelvaart in 2017, Nederlandse jongeren 12-16 jaar (in procenten, n=5.663)

Bron: HBSC-Nederland, UU, Trimbos Instituut en SCP, 2017; bewerking Mulier Instituut.

* De verschillen in geslacht, opleiding, migratieachtergrond en gezinswelvaart zijn significant bij zowel vmbo als havo/vwo.

van een sportvereniging tegenover 76 procent van de jongeren zonder migratieachtergrond. Naast gezinswelvaart en migratieachtergrond laat opleidingsniveau ook een verschil zien: in 2017 is 65 procent van de jongeren met een vmbo-opleiding lid van een sportvereniging tegenover 79 procent van de jongeren met een havo/vwo-opleiding. Een relatief klein verschil zien we op basis van geslacht (75% jongens en 69% meisjes in 2017). Tussen 2005 en 2017 is het aandeel jongeren dat lid is van een sportvereniging licht gestegen (67% in 2005 en 72% in 2017, niet in figuur), ook binnen de diverse onderscheiden groepen. Het verschil naar geslacht in clubsportdeelname is in de afgelopen jaren kleiner geworden. De stijging in clubsportdeelname is over de jaren heen in verhouding het grootst bij de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond.

Lidmaatschap naar opleiding

Opleidingsniveau is een belangrijke voorspeller voor sportdeelname (Gooskens & van der Dool, 2017). Kijken we binnen de opleidingsniveaus naar migratieachtergrond en gezinswelvaart dan valt op dat vmbo-jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond (46%) en vmbo-jongeren met een lage gezinswelvaart (43%) in 2017 het

sterkst ondervertegenwoordigd zijn binnen sportverenigingen (figuur 2).

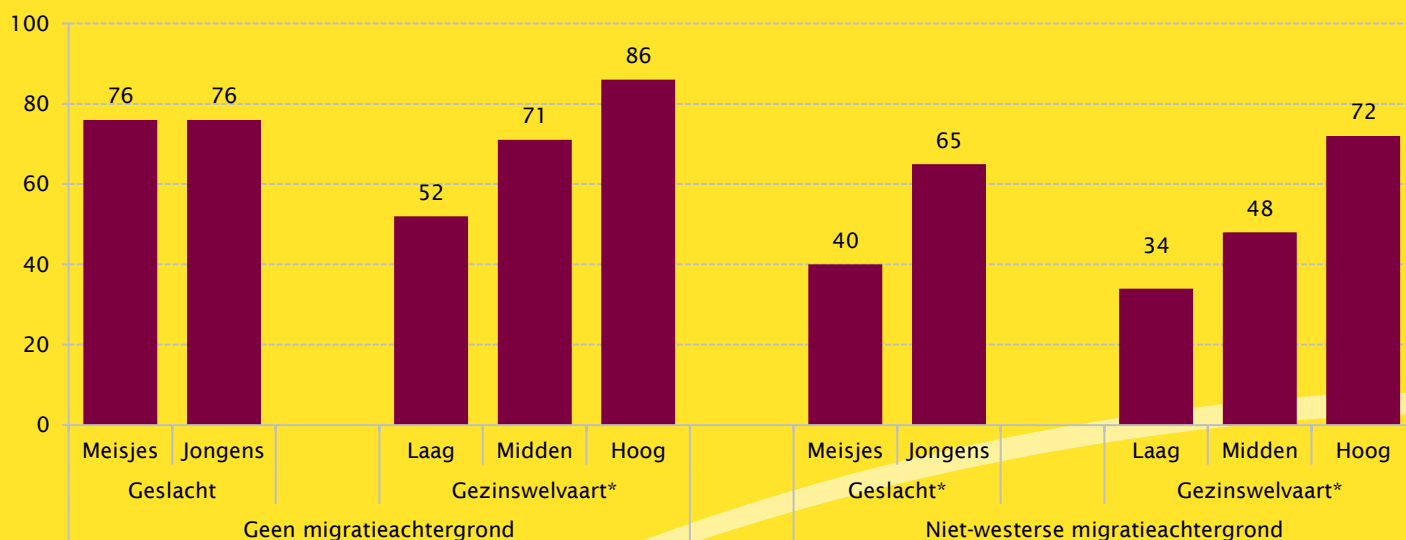
Lidmaatschap naar migratieachtergrond

Als we dieper inzoomen op migratieachtergrond zien we dat met name meisjes en jongeren met een lage gezinswelvaart en niet-westerse migratieachtergrond relatief weinig in clubverband sporten (figuur 3). In 2017 is 40 procent van de meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond lid van een sportvereniging tegenover 76 procent van de meisjes zonder migratieachtergrond en 65 procent van de jongens met een niet-westerse migratieachtergrond. De clubsportdeelname onder jongeren met een lage gezinswelvaart én een niet-westerse migratieachtergrond is relatief het laagst (34%).

Ongelijkheid in de georganiseerde sport

Dat vrouwen, personen met een niet-westerse migratieachtergrond, laag opleidingsniveau of lage gezinswelvaart - in dit geval jongeren - minder vaak lid zijn van een sportvereniging, is geen nieuw fenomeen. Sportverenigingen waren vanaf de ontwikkeling van de georganiseerde sport vooral gericht op jongens en mannen uit de sociaaleconomische beter gestelde lagen van de bevolking (Stokvis, 2010). Ondanks dat

Figuur 3. Lidmaatschap van een sportvereniging naar migratieachtergrond en binnen migratieachtergrond naar geslacht en gezinsweldvaart in 2017, Nederlandse jongeren 12-16 jaar (in procenten, n=5.663)

Bron: HBSC-Nederland, UU, Trimbos Instituut en SCP, 2017; bewerking Mulier Instituut.

* De verschillen in gezinsweldvaart zijn bij beide groepen significant. Geslacht is alleen significant bij niet-westerse migratieachtergrond.

sportverenigingen wel aangeven open te staan voor iedereen, blijft de sociale diversiteit binnen veel sportverenigingen gering en voelt niet iedereen zich even 'welkom' (Brandsema, Elling & Van Lindert, 2018; Spaaij, 2014).

Sport- en beweegbeleid

De eerdere beleidsmaatregelen, zoals die binnen het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB) van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) zijn getroffen, hebben de verschillen in opleidingsniveau, migratieachtergrond en gezinsweldvaart op het gebied van clublidmaatschap amper verkleind. Het Nationaal Sportakkoord biedt nieuwe kansen. Binnen het deelthema 'Inclusief sporten en bewegen' van het Nationaal Sportakkoord wordt gesteld dat sport en bewegen sociaal toegankelijk moet zijn en diversiteit in clublidmaatschap is daar een indicatie voor. Binnen dit deelthema wordt geïnvesteerd in het ondersteunen van sportverenigingen bij het werven en behouden van jongeren uit maatschappelijk kwetsbare groepen, onder andere door sportverenigingen kennis en menskracht te bieden om deze sociaal inclusiever te maken. Deze kennis en menskracht zit op regionaal en lokaal niveau onder andere bij de buurtsportcoaches, die als spin in het lokale web

fungeren, als verbinder tussen de maatschappelijk kwetsbare groepen en de sportverenigingen. De hardnekkige sociale ongelijkheden in clubsportdeelname vormen de komende jaren een grote uitdaging voor buurtsportcoaches in het daadwerkelijk inclusiever maken van sportverenigingen.

Meer lezen

- [Sociaaleconomische status en deelname aan sport en bewegen van volwassenen \(2020, Mulier Instituut\).](#)
- [Inclusie van Nederlands- Turkse en -Marokkaanse tienermeiden in sport- en beweegaanbod \(2020, Mulier Instituut\).](#)
- [Factsheet Sportdeelname van volwassenen met een laag inkomen \(2019, Mulier Instituut\).](#)
- [Factsheet Sportdeelname en opleidingsniveau \(2017, Mulier Instituut\).](#)
- [Factsheet Jeugd, armoede, sport \(2017, Kenniscentrum Sport en Bewegen\).](#)

Literatuur

- Bourdieu, P. (1991). Sport and social class. In C. Mukerji, & M. Schudson (Eds.), *Rethinking popular culture. Contemporary perspectives in cultural studies* (pp. 357-373). Berkeley: University of California Press.
- Brandsema, A., Elling, A. & Lindert, C. van (2018) De sociale diversiteit van sportverenigingen: wie kan, mag en wil meedoen in de club? In J. Lucassen & J-W. van der Roest (red.) *Sportverenigingen in Nederland. Veerkrachtige verbanden voor sport* (pp. 208-225). Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media
- Breedveld, K., Elling, A., Hoekman, R. & Schaars, D. (2016). *Maatschappelijke betekenissen van sport. Wetenschappelijke onderbouwing en weerslag in lokaal beleid*. Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kenniscentrum Sport.
- Breuer, C., Hoekman, R.H.A., Nagel, S., & Werff, H. van der (2015). *Sport clubs in Europe: a cross-national comparative perspective*. Cham: Springer.
- Delaney, L., & Keaney, E. (2005). *Sport and social capital in the United Kingdom: Statistical evidence from national and international survey data*. Dublin: Economic and Social Research Institute and Institute for Public Policy Research, 32, 1-32.
- Elling, A., & Selten, I. (2016). *Werkzame elementen sportstimulering jongeren: factsheet 2016/3*. Utrecht: Mulier Instituut
- Gooskens, W. & van den Dool, R. (2017). *Sportdeelname en opleidingsniveau: factsheet 2017/8*. Utrecht: Mulier Instituut.
- Nicholson, M., & Hoye, R. (2008). Sport and social capital: An introduction. In M. Nicholson, & R. Hoye (Eds.), *Sport and social capital*. Oxford: Elsevier.
- Ooms, L., Dellas, V., Gutter, K, Heijnen, E., & Lindert, C. van (2020). *Borging Sportimpulsprojecten rondes 2015-2017*. Utrecht: Mulier Instituut.
- RIVM (2020). *Clublidmaatschap*. Bekeken op 10 augustus 2020 via <https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/clublidmaatschap>
- Scheerder, J., Pauwels, G., & Vanreusel, B. (2004). Sport en inburgering. Een empirische analyse van de relatie tussen sportbeoefening en sociaal kapitaal. *Tijdschrift voor sociologie*, 25(4), 417-450.
- Spaaij, R. (2014). *Samen spelen, samenleven?. De sociale betekenis van sport in tijden van superdiversiteit*. Nieuwegein: Arko Sports Media.

- Stokvis, R. (2010). *De sportwereld: een inleiding*. Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Westerhof, W., Palen, L. van de, Beck, R., Crevels, S., Buiting, B., Takken, K., Mooij, A. de, Hoedemaker, C. (2011). *Leren van Meedoen: bron van kennis en ervaring*. Ede: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).

Verantwoording

De cijfers komen uit een analyse van het Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek 2005, 2013 en 2017 van het Trimbos Instituut, Universiteit Utrecht en Sociaal Cultureel Planbureau (SCP). Het HBSC-onderzoek is een breed, internationaal onderzoek naar de gezondheid en het welzijn van scholieren. Het Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) onderzoek wordt om de vier jaar uitgevoerd, maar in 2009 is lidmaatschap van een sportvereniging niet gemeten. De resultaten zijn gewogen op leerjaar, schooltype, stedelijkheid en geslacht. Het totale aantal respondenten van 12 t/m 16 jaar is 16.678 (2005 n=5.188, 2013 n=5.464 en 2017 n=5.663). We rapporteren per meetjaar. In 2017 zijn voor het eerst ook scholieren uit leerjaar 5 en 6 bevestigd, maar doordat we vergelijken met 2005 en 2013 zijn deze scholieren niet meegenomen in de analyse. Met de chi-kwadraat toets is in SPSS getoetst op significante verschillen. Meer informatie over het HBSC-onderzoek: <https://hbsc-nederland.nl/>. Het meest recente rapport is het [HBSC 2017 - Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland](#).